

Sosiaali ja terveysministeriö

kirjaamo@stm.fi

VIITE: LUONNOS SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI SÄTEILYTURVAKESKUKSEN MAKSULLISISTA SUORITTEISTA

ASIA: TIETOSUOJAVALTUUTETUN LAUSUNTO

Tietosuoja-asetuksesta ja kansallisesta liikkumavarasta

Euroopan unionin oikeudessa keskeinen henkilötietojen käsittelyä koskeva säädös on Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus (2016/679; tietosuoja-asetus). Asetus on tullut voimaan 24.5.2016, ja sen soveltaminen on alkanut 25.5.2018. Asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, jonka tarkoitus on yhdenmukaistaa henkilötietojen käsittelyä entisestään Euroopan unionin alueella. Unionin oikeutta koskevan etusijaperiaatteen mukaan sellainen EU-säädöksen säännös, jolla on välitön oikeusvaikutus, syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevan kansallisen säännöksen riippumatta sen asemasta kansallisessa säädöshierarkiassa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti.

Tietosuoja-asetus mahdollistaa kansallisen erityislainsäädännön olemassaolon tietyissä, nimenomaan määritellyissä tilanteissa. Siltä osin, kuin tietosuoja-asetuksessa ei ole kansallista liikkumavaraa, siitä ei voida poiketa kansallisesti. Tietosuoja-asetuksen tekstiä ei voida muotoilla kansallisessa lainsäädännössä uudelleen, eikä esimerkiksi tietosuoja-asetuksessa määriteltyjä termejä voida määritellä toisella tavalla kansallisesti. Myöskään asetuksessa annettuja määritelmiä ei tulisi toistaa kansallisessa lainsäädännössä. Jos kansallista liikkumavaraa käytetään, tulee se aina **perustella**, ja sen on oltava **välttämätöntä** tietosuoja-asetuksen täydentämiseksi.

Tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Jäsenvaltiot eivät voi säätää muista rekisteröidyn oikeuksista kansallisen liikkumavaran puitteissa. Tietosuoja-asetuksen mukaisten oikeuksien toteuttamiseen liittyy jonkin verran kansallista liikkumavaraa. Rekisteröidyn oikeuksia on mahdollista rajoittaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan asettamissa rajoissa. Mahdollisuus rajoittaa rekisteröidyn tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksia vaihtelee osin myös tietojen käyttötarkoituksen mukaan: tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaan tietyistä rekisteröidyn oikeuksista on mahdollista poiketa käsiteltäessä henkilötietoja tieteellistä ja historiallista tutkimusta tai tilastointitarkoitusta taikka yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten. Jos rekisteröidyn oikeuksiin säädetään rajoituksia kansallisessa lainsäädännössä, on varmistuttava rajoi-

tuksen välttämättömyydestä ja oikeasuhtaisuudesta sekä huolehdittava asianmukaisista suojatoimista.

Tietosuoja-asetus, kuten sitä edeltäneet henkilötiedodirektiivi ja henkilötietolaki, sisältää käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan (b) alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa myöhemmin käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Jos kansallisella lailla poiketaan käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, on arvioitava, muodostaako esitettävä lainsäädäntö demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 50 kappaleen mukaan kaikissa tapauksissa on varmistettava, että sovelletaan tietosuoja-asetuksessa vahvistettuja periaatteita sekä erityisesti, että rekisteröidylle ilmoitetaan tietojen muista käyttötarkoituksista sekä hänen oikeuksistaan. Henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön tulee johdanto-osan 41 kappaleen mukaan olla selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa.

Nyt lausunnon kohteena olevassa esityksessä Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi Säteilyturvakeskuksen maksullisista suoritteista. Asetus annettaisiin valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla. Asetus liittyy säteilylainsäädännön uudistamiseen (HE 28/2018 vp.).

Yksityiskohtainen tarkastelu

Vaikka nyt lausunnon kohteena oleva esitys ei suoraan sisällä henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä, edellyttää suoritteiden käytännön toteuttaminen henkilötietojen käsittelyä. Esimerkiksi suoritteet, jotka liittyvät säteilyturvallisuuksiantuntijan hyväksymiseen ja ammattipätevyyden toteamiseen ja säteilyturvallisuusvastaavan ammattipätevyyden toteamiseen liittyvät todennäköisesti myös henkilötietojen käsittelyyn. **Esityksen perusteella ei käy ilmi, mihin lainmukaiseen perusteeseen henkilötietojen käsittely näiltä osin tarkalleen ottaen perustuu. Henkilötietojen käsittelyn osalta herää myös kysymys, kuinka näiden suoritteiden taustalla tapahtuva henkilötietojen käsittely käytännössä tapahtuu ja mistä suoritteiden taustalla olevat henkilötiedot saadaan?**

Henkilötietojen käsittelyperuste linkittyy kiinteästi rekisteröidyn oikeuksiin. Osa rekisteröidyn oikeuksista liittyy vain tiettyihin tietosuoja-asetuksessa annettuihin perusteisiin käsitellä henkilötietoja. **Tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan mukaan rekisteröidyn oikeuksiin** (kts. tietosuoja-asetuksen 13 – 22 ja 34 art.) **liittyvät toimenpiteet ovat lähtökohtaisesti maksuttomia.** Jos rekisteröidyn pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti, rekisterinpitäjä voi joko a) periä kohtuullisen maksun ottaen huomioon tietojen tai viestien toimittamisesta tai pyydetyn toimenpiteen

toteuttamisesta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset; tai b) kieltäytyä suorittamasta pyydettyä toimea. Näissä tapauksissa rekisterinpitäjän on osoitettava pyynnön ilmeinen perusteettomuus tai kohtuuttomuus.

Nyt lausunnon kohteen olevan ehdotuksen 2 §:ää (Maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet) sekä 5 §:ssä (Maksuttomat julkisoikeudelliset suoritteet) sekä mahdollisesti myös 6 §:ssä (Maksulliset suoritteet) esitettyä tulee tarkastella tätä taustaa vasten. On arvioitava muassa sitä, voidaanko 2 §:n mukaista maksua periä turvallisuusluvan haltijan tai suuritehoisen laser-laitteen käyttöön oikeuttavan luvan haltijan yhteystietojen muuttamisesta, kuten esityksen perusteissa on todettu (s.3), kun rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen nojalla oikeus tietojen oikaisemiseen (art. 17) maksutta.

Johtopäätös

Nyt ehdotettujen suoritteiden taustalla tapahtuva henkilötietojen käsittelyn käsittelyperustettu on selkeytettävä ja sitä vasten arvioita rekisteröidylle kuuluvien oikeuksien näkökulmasta ehdotettujen suoritteiden maksullisuutta suhteessa tietosuoja-asetuksesta tuleviin lähtökohtaisesti maksuttomiin rekisteröidyn oikeuksiin.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Raisa Leivonen